

„Ha ki vérrel írja igéit, az nem szereti, hogy olvassák, hanem, hogy tanulják.“

Szerinte tehát a könyveknek csak nevelő célzatuk van s az olvasás-joga csak a nagy szellemek kiváltsága:

„A hegyek között a legközelebbi út: csúcstól-csúcsig; de erre az útra kell, hogy hosszú lábad legyen. A mondások legyenek csúcsok s akikhez szólanak: nagyok és magasnövésűek.“^{*)}

Az ellenkező véletet Ignotus vallja. Ő ugyanis az embert a harmonikus gondolkodásra teljeses tehetetlennek tartja:

„Mai ember már alig tud mezitláb járni s alig gondolkozik másképp, mint könyvből.“^{**)}

Nietzsche szerint tehát a legmagasabb fok, amelyre ember eljuthat: jog az olvasáshoz. Ignotus szerint, a könyv: együgyűek vezetője a gondolkodásban. Mindkettőnél az irodalom nevelő célzata egyformán elismert, de Nietzsche gondolata mindenesetre — szebb. Ignotusé — igazabb.

*) Im-igyen szóla Zaráthustra. 50. l.

***) Olvasás közben. 7. l.

Férfi és nő.

*Férfira hogyha rátör a bánat
S átadja magát a búsulásnak:
Kesereg, nyiltan és szilajul,
Fölsír a nóta, zokog a húr,
Kicsap a pezsgő gyöngyöző habja,
Rózsaszín mámor ráül az agyra
S enyhül a bánat: gombház a lány!
Ki búsul egyért? Szép: valahány!*

*Nőnek a lelke akárhogy fájjon:
Nem keres rá irt kint a világon,
Profán szemeknek nem adja át
Az ő mondhatatlan nagy bánatát.
Jár panasz nélkül, álcázott arccal:
Vérgődő szívvel; mosolygó ajkkal,
S jöhet eléje más, száz, délcegebb:
Mit ér, ha nem, ha nem, az az egy!...*

PÁL JÁNOS.